

Vuosisata metsätieteen julkaisemista – uudistuva digitaalinen Silva Fennica

Tänä vuonna on kulunut 100 vuotta siitä, kun Suomen Metsätieteellinen Seura vuonna 1913 julkaisi ensimmäisen Acta Forestalia Fennica -sarjan niteensä. Tässä yli kolmensadan sivun saksankielisessä niteessä ilmestyivät A.K. Cajanderin metsätyyppiteoria ja August Renvallin tutkimus männyn kukinnan ja käpytuotannon jaksollisuudesta pohjoisella metsänrajalla.

Vuonna 1919 vasta perustettu Metsätieteellinen koelaitos julkaisi ensimmäisen niteensä laitoksen Communicationes-sarjassa. Yhä edelleen ajankohtaisena aiheena oli V.T. Aaltosen suomeksi julkaisema tutkimus kangasmetsien uudistumisesta Lapissa. Vuonna 1926 seura perusti Acta-sarjansa rinnalle lyhyiden tutkimusraporttien julkaisemista varten Silva Fennica -sarjan. Sarjan ensimmäisessä niteessä ilmestyi K. Linkolan suunnitelma luonnonsuojelualueiden erottamiseksi Pohjois-Suomen valtionmailla. Jo seuraavana vuonna ilmestyi sarjan seitsemäntenä niteenä Lauri Ilvessalon ehdotus Suomen metsätieteellisen tutkimustoiminnan kehittämiseksi. Seuran sarjat kehittyivät vuosien aikana yliopistollisen julkaisemisen julkaisukanaviksi. Metsätieteellisen koelaitoksen (Metsäntutkimuslaitoksen) sarjassa taas julkaistiin laitoksen omaan tutkimustoimintaan liittyviä kirjoituksia.

Suomen Metsätieteellisen Seuran ja Metsäntutkimuslaitoksen julkaisuyhteistyö alkoi molempien organisaatioiden silloisten pääsarjojen eli Acta Forestalia Fennican ja Communicationes Instituti Forestalis Fenniae yhdistämisellä vuonna 1988. Yhdistynyt sarja jatkoi vanhemman sarjan Acta Forestalia Fennican nimellä laajojen yksittäistutkimusten julkaisemista.

Laitos ja seura syvensivät yhteistyötään vuonna 1994 tavoitteenaan nykyaikaistaa metsäntutkimuksen julkaisuutoiminta sekä vastata tutkimusalan lisääntyvään kansainvälistymiseen. Silva Fennica muutettiin kansainväliseksi englanninkieliseksi tiedelehdiksi. Sen rinnalle perustettiin kotimaisilla kielillä julkaistava Metsätieteen

aikakauskirja. Aikakauskirja oli jatkoa Metsäntutkimuslaitoksen vuodesta 1963 julkaisemalle Folia Forestalia -sarjalle sekä Silva Fennica -sarjan kotimaiselle tutkimusjulkaisutoiminnalle. Sarjat muutettiin metsätieteiden yleissarjoiksi, joihin kuka tahansa saattoi tarjota tutkimuksia.

Jo vuonna 1994 alkoi painetun sarjan ohella tiivistelmien ja muutama vuosi myöhemmin kokonaisten artikkeleiden sähköinen vapaasti luettava julkaiseminen ensimmäisten joukossa maailmassa. Open access -termiä ei ollut tuolloin edes keksitty vielä. Monografiatyypisten artikkelien vähetessä Acta Forestalia Fennica liitettiin vuonna 2000 Silva Fennica -sarjaan, joka oli jo silloin vakiinnuttanut asemansa yhtenä maailman johtavista metsätieteellisistä sarjoista.

Silva Fennicassa julkaistavien artikkelien määrä on lisääntynyt ja monipuolistunut vuodesta toiseen, ja merkittävä osa sarjan käsikirjoituksista saadaan Suomen ulkopuolelta. Kaikki käsikirjoitukset käyvät läpi tieteellisen ennakkotarkastuksen. Käsikirjoitusten tarkastus on yhä tärkeämpi osa myös suomalaisten tutkijoiden kansainvälistä toimintaa ja tärkeä tekijä tutkimuksen laadun parantamisessa. Open access -verkkosivustolta ladattiin viime vuonna Silva Fennican pdf-muotoisia artikkeleita yhteensä runsaat 140 000 kertaa ja eniten ladattua artikkelia yli 3000 kertaa. Tieteellisiä arvioita artikkeleihin liittyen tehtiin yli viisisataa.

Kuluva vuosi 2013 tuo merkittävän muutoksen, kun Silva Fennica on muuttunut pelkästään sähköiseksi julkaisuksi. Sarja säilyy edelleen vapaasti luettavana tiedelehtenä, jonka artikkelit julkaistaan sekä html- että pdf-muodossa. Helposti tulostettava pdf-muoto vastaa painettua artikkelia. Verkkajulkaisemiseen kehitetty html-muoto tarjoaa aiempaa paremmin lukijoita palvelevia ominaisuuksia kuten lukemista helpottavia linkityksiä ja mahdollisuuden liittää lisämateriaalia kuten aineistoa Excel-taulukkona tai tutkimusta kuvaavaa videota. Lisäksi uusi järjestelmä parantaa artikkelien hakuominaisuuksia. Käsikirjoitusten vastaanottoa, tarkastusta ja tekijäkirjeenvaihtoa aletaan hoitaa selainpohjaisella Open Journal Systems -järjestelmällä, joka parantaa toimintojen yhteensopivuutta lukijoiden, kirjoittajien ja toimituksen välillä.

Silva Fennican sivuilta pääsee kohta lukemaan kaikkia sadan vuoden aikana painettuna ilmestyneitä Suomen Metsätieteellisen Seuran ja Metsäntutkimuslaitoksen julkaisuja, joiden digitalisoituja versioita nyt säilytetään Helsingin yliopiston sähköisessä arkistossa Heldassa. Metsäntutkimuslaitoksen painettujen julkaisujen digitaaliset versiot julkaistaan hankkeen valmistuttua myöhemmin.

Sadan vuoden tutkimusjulkaisemisen kokemuksen perusteella voidaan edelleen todeta, että aikaansa seuraava tieteellinen julkaisutoiminta on oleellinen osa metsäntutkimustoimintaa, tiedon vaihtoa ja toimialan tietovarantoa. Julkaistavan tutkimuksen tieteellinen laatu, uutuusarvo ja merkitys ovat olleet ja jatkuvasti ovat tutkimuksen ja edistymisen kulmakiviä.

Eeva Korpilahti